

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep

0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
0411944 - 224	
DATO - 3 MARS 2005	
AN	EKSP.
521	

Saksbehandler: Owe Gunnar Fagerli - Telefon: 75 60 06 07 - Telefaks: 75 60 06 20

Deres ref.:

Vår ref.: 05/2085/OGF

Dato: 01.03.2005

UTTALELSE OM HJEMFALLSUTVALGETS INNSTILLING

Fauske formannskap har i møte 28. februar 2005 behandlet uttalelse om Hjemfallsutvalgets innstilling.

Vedlagt følger formannskapets uttalelse i sak 18/05.

Med hilsen

Berit Vestvann Johnsen
formannskapssekretær

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 2005001824	
	Arkiv sakID.: 2005000651	Saksbehandler: Owe Gunnar Fagerli
Sluttbehandlede vedtaksinstans: Formannskap		
Sak nr.: 018/05	FORMANNSKAP	Dato: 28.02.2005

UTTALELSE OM HJEMFALLSUTVALGETS INNSTILLING

Vedlegg: Ingen

Sammendrag/Saksbehandlers vurdering:

Olje – og energidepartementet sendte i desember NOU 2004:24 Hjemfall ut til høring. Saken har etter rådmannens mening et langt større omfang enn hva tittelen hjemfall indikerer. Det egentlige spørsmålet som saken dreier seg om er hvem som i framtida skal eie vannfall med reguleringsanlegg og kraftstasjoner.

Vassdragene representerer fornybare og evigvarende ressurser av stor nasjonal verdi, både økonomisk og miljømessig. Vannkraften utgjør 99 prosent av kraftproduksjonen i landet, og er av grunnleggende betydning for verdiskaping og velferd. Norge har et unikt fortrinn i å utnytte disse naturressursene til kraftproduksjon. Kraftsektoren har vært en av bærebjelkene i utviklinga av industri- og velferdsstaten fram til våre dager. En rekke lokalsamfunn i distriktene er bygd opp på og omkring disse naturressursene. Fortsatt kommunalt og statlig eierskap vil være viktig for den videre utvikling av Distrikts- Norge, og offentlig eierskap vil kunne gi kjærkomne inntekter til det offentlige når inntektene fra olje og gass avtar og antall eldre øker.

Hjemfallsordningen ble innført av Stortinget for hundre år siden for å sikre nasjonalt eierskap til våre vannkraftressurser på et tidspunkt der utenlandske kapitalinteresser var i ferd med å kjøpe opp naturrikdommene. Hjemfallsinstituttet som gir private/utenlandske eiere tidsbegrensede konsesjoner med hjemfall til staten, og offentlige eiere evigvarende konsesjoner, har sørget for at det offentlige nå eier ca 90 prosent av kraftsektoren, hvor av fylkeskommunene og kommunene eier halvparten. For å sikre at vassdragsressursene i framtida blir utnyttet på best mulig måte ut fra samfunnets interesser, er det etter rådmannens mening viktig med et fortsatt sterkt lokalt og sentralt eierskap.

Alle forslagene i utredningen vil etter rådmannens vurdering føre til at den nasjonale styringen og kontrollen svekkes. Flertallets forslag om en konsesjonsperiode på 75 år for fylkeskommunale- og kommunale eide kraftverk der konsesjonæren på hjemfallstidspunktet skal gis en ubetinget rett til en andel i det hjemfalte anlegget, vil forsterke salgspresset, og føre til at det regionale og lokale eierskapet vil bli avvirket over tid. Både fra media og fra næringen er det en kjent sak at utenlandske kraftforetak er interessert i å kjøpe opp norske kraftanlegg, og kommunene fristes på grunn av dårlig kommuneøkonomi til å selge. Flertallets forslag vil bidra til å svekke den offentlige eierandelen, og å gi utenlandske kraftforetak evigvarende rettigheter til deler av norske vannkraftressurser. Økt utenlandsk eierskap på bekostning av lokalt eierskap kan også få konsekvenser for sikkerheten knyttet til verker og dammer. Rådmannen mener en slik utvikling vil være uheldig, og ikke er i tråd med det som har vært gjeldende nasjonal politikk på dette området til nå.

Rådmannen kan ikke se at utvalget har en klar målsetting for de endringene som foreslås, og heller ikke at konsekvensene av de foreslåtte endringer er tilstrekkelig utredet. Det vises i denne sammenheng til forvaltningsprinsippet i plan- og bygningsloven om at formålet med en konsekvensutredning er å klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn. Endringene som utvalget foreslår, vil medføre så store konsekvenser for en rekke kommuner og lokalsamfunn, og landet som helhet, at de bør konsekvensvurderes. Det kan i denne sammenheng også stilles spørsmål med hvorfor et begrenset offentlig/ statlig eierskap i framtida skulle være å foretrekke framfor den eiersammensetning som nå gjelder. I den utstrekning kommunalt eide kraftverk blir tilbakeført til staten ved hjelp av hjemfall, vil det skje en betydelig overføring av økonomiske verdier fra kommunal sektor til statlig sektor. Måten det skjer på bør også danne grunnlag for moralsk/ etisk debatt.

Det framgår av utredningen at forholdet til EØS- avtalen står sentralt i forhold til de forslag som utvalgets flertall fremmer. Rådmannen er overrasket over flertallets konklusjoner på dette området siden staten så sent som i april 2002 overfor ESA framholdt at konsesjonssystemet med tidsbegrensede konsesjoner og hjemfall er ledd i den statlige forvaltningen av eiendomsretten til vannfallene. Det framgår av EØS- avtalens artikkel 125 at avtalen ikke på noen måte skal berøre avtalepartenes regler om eiendomsretten. Vi finner ikke at utvalget gir en godt nok begrunnelse for at staten nå skal gå fra sine standpunkter på dette området. Rådmannen mener derfor det er riktig å legge til grunn det syn som staten til nå har hevdet ved en eventuell lovendring, og ikke synspunkter som ESA fremmer i Hjemfallsutvalget.

Rådmannens synspunkter i denne saken kan oppsummeres slik: Hjemfallssaken gjelder eierskapet til vannkraftsektoren, og berører vitale verdier for det norske samfunn både i dag og for kommende generasjoner. Et tungt og spredt offentlig eierskap har stor egenverdi, og nye hjemfallsregler må ha som målsetning å stimulere til slikt eierskap. Flertallets forslag gir insentiver til raskt salg av kommunale og fylkeskommunale eierandeler, og ivaretar verken nasjonale interesser, eller tar hensyn til dagens kommunale og fylkeskommunale eiere som fortsatt ønsker å være eiere av kraftverk.

Mindretallets forslag gir en rimelig balanse mellom hensynet til offentlig eierskap på kort og lang sikt, og hensynet til effektiv ressursbruk og nødvendige omstruktureringer. Det gir grunnlag for subsidiær støtte til mindretallets forslag, jfr. de begrunnelser som er gitt i mindretallsmerknaden. Staten må imidlertid sørge for en avklaring av EØS-avtalens betydning for fremtidige konsesjons- og hjemfallsregler. Saken bør ikke fremmes for Stortinget for endelig behandling før en slik avklaring foreligger, og før det er gjennomført grundige konsekvensutredninger. Rådmannen mener derfor det ikke vil være en forsvarlig saksbehandling å fremme saken overfor Stortinget alt i vårsesjonen slik departementet legger opp til.

De videre forhandlinger med ESA og bearbeidelse av framtidige regime for hjemfall, kan ta noe tid og i denne tiden kan det bli foretatt transaksjoner som er til ugunst for Norges interesseer. Fauske kommune bør derfor anmode Regjeringen om å fremme proposisjoner til lov om midlertidig forbud mot å avhende vannfall som er ervervet av offentlig instans uten konsesjon eller med konsesjon gitt på ubegrenset tid.

Hvis påtvunget hjemfall også skal gjøres gjeldende for kommunalt eide kraftverk må kommunene ha rett til full kompensasjon. Kompensasjonen må hjemles i nytt lovverk.

Rådmannen anbefaler derfor at Fauske kommunestyre avgir slik høringsuttalelse:

INNSTILLING :

Hjemfallsaken gjelder eierskapet til den norske vannkraftformuen. Det er Fauske kommunes syn at nye hjemfallsregler må ha som mål å videreføre og styrke et tungt og spredt offentlig eierskap til kraftanleggene.

Før Stortinget behandler Hjemfallutvalget si innstilling, må rettstilstanden til dagens hjemfallsordning og EØS-avtalens juridiske handlingsrom i forhold til ulike hjemfallsmodeller utredes. Fauske kommune forutsetter at det føres reelle forhandlinger med EU for å finne politiske løsninger som sikrer offentlig, norsk eierskap til kraftanleggene i samme omfang som i dag.

Dagens hjemfallsregime bør opprettholdes. Dersom det må endres, støtter Fauske kommune forslaget fra mindretallet i Hjemfallsutvalget, representantene fra KS, LVK og LO. Det vises til forslag til hjemfallsmodeller som er inntatt i innstillingens kap 10.4.3 og til begrunnelsene som er gitt i mindretallsmerknaden.

Flertallets forslag til framtidig hjemfallsregime vil føre til økt privat og i realiteten utenlandsk eierskap. Det strider sterkt mot Fauske kommunes syn på det framtidige eierskapet i kraftsektoren. Fauske kommune vil derfor motsette seg flertallets forslag til hjemfallsmodeller.

FOR-018/05 VEDTAK- 28.02.2005

Leif Lindstrøm (FRP) foreslo:

Saken utsettes.

FRP's utsettelsesforslag ble forkastet med 7 mot 2 stemmer.

Innstillingen ble vedtatt med 7 mot 2 stemmer.

VEDTAK:

Hjemfallsaken gjelder eierskapet til den norske vannkraftformuen. Det er Fauske kommunes syn at nye hjemfallsregler må ha som mål å videreføre og styrke et tungt og spredt offentlig eierskap til kraftanleggene.

Før Stortinget behandler Hjemfallutvalget si innstilling, må rettstilstanden til dagens hjemfallsordning og EØS-avtalens juridiske handlingsrom i forhold til ulike hjemfallsmodeller utredes. Fauske kommune forutsetter at det føres reelle forhandlinger med EU for å finne politiske løsninger som sikrer offentlig, norsk eierskap til kraftanleggene i samme omfang som i dag.

Dagens hjemfallsregime bør opprettholdes. Dersom det må endres, støtter Fauske kommune forslaget fra mindretallet i Hjemfallsutvalget, representantene fra KS, LVK og LO. Det vises til forslag til hjemfallsmodeller som er inntatt i innstillingens kap 10.4.3 og til begrunnelsene som er gitt i mindretallsmerknaden.

Flertallets forslag til framtidig hjemfallsregime vil føre til økt privat og i realiteten utenlandsk eierskap. Det strider sterkt mot Fauske kommunes syn på det framtidige eierskapet i kraftsektoren. Fauske kommune vil derfor motsette seg flertallets forslag til hjemfallsmodeller.

Rett utskrift bekrefte

Berit Vestvann Johnsen

Berit Vestvann Johnsen
formannskapssekretær

Utskrift sendes:

Olje- og energidepartementet Postboks 8148 Dep

0033

OSLO